

bus non terrenis & marcescentibus floribus, sed æternis conferta gemmis in modum regalis diadematis ipsi italis corona seruat. *— — —*

FEO igitur sic curro non quasi in incertum.) Magna ipe currere se proficitur, certum habes quid sit promissum. *¶* Hic pugno non quasi aërem cædens.) Hoc est, nō uerbis magis, sed rebus cōtendo. *¶* Sed castigo corpus meū, & seruituti subñicio.) Castigare corpus est, ieiunijs illud agere, & illa ei dare quæ ad uitā proficiant, non ad luxum. Seruituti uero subñicitur, dum nō suam perficit, sed spiritus uoluntatē. *¶* Ne fortē alijs prædicans, ipse reprobus inueniar.) Ideo se refrenare corpus suum ostendit, ut remuneratione, quam alijs prædicat, etiam ipse dignus habeatur, ne alijs curatis ipse remaneret in uulnere. Ratam ergo spem prædicationis suæ affirmat, quando gestis id se prosequi quod docet ostendit: quia qui aliter agit quàm prædicat, suspectos facit audientes, ut de promissis dubitent. • Suo itaq; exemplo non magis uerbis quàm operibus exercendum hortatur.

CAPVT X.

NOLO enim uos ignorare fratres, quia patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes in Mose baptizati sunt in nube, & in mari.) Iudæorum exemplo, qui negligentia sua offenderūt, sollicitos nos uult esse. Ideoq; sub nube dicit illos fuisse, quia omnia quæ gesta sunt, in figura nostri facta sunt, ut ueritatis nostræ illi habuerint imaginem. Contecti enim nube, & ab aduersarijs suis tuti præstiti, dū a morte liberati sunt, baptizati dicuntur. Illis enim, id est Aegyptijs in mari mortuis, dum hi duce Moysē feliciter transeunt, erepti sunt morte quod præstat baptismum. Non enim illis præterita mala imputata sunt, sed per mare & per nubem purificari, præparati sunt ad accipiendam legem, & formam futuri sacramen

ri nostri. ¶ Et omnes eandem escam spiritalem ederunt, & omnes eundem potum spiritalem biberunt. Bibebant enim de sequenti spiritali petra. Petra autem erat Christus.) Manna & aqua quæ fluxit de petra, hæc dicit spiritalia, quia non mundi lege parata sunt, sed dei uirtute sine elementorum commixtione ad tempus creata, habentia in se figuram futurum mysterium, quod nunc nos sumimus in commemoratione Christi domini. Ideo & panis angelorum dictus est, quia uirtute qua angeli subsistunt, creatus est, hoc significans, quia de caelis uenturus erat qui spiritaliter pasceret. Unde & manna primum dominico die uenit de caelo ad saturitatem populi. Sequens autem petra dicta est, quæ intelligitur esse Christus. Vbi enim deficiebat humanum eis suffragium, aderat Christus ideo sequebatur ut ubi defecisset, ille subueniret: nec enim petra aquam dedit, sed Christus. ¶ Sed non in pluribus eorum bene sensit deus.) Ideo hoc dixit, quia acceptum beneficium non intellexerunt. ¶ Prostrati enim sunt in deserto.) Dignum est, ut qui magna consecutus, in paruis diffidens est, non solum hæc non adipiscatur, uerum etiam amittat & illa. Quoniam ergo superius horatus est ad meliora, se etiam id elaborare, ut ad promissionem dignus occurrat, nunc ut istud exempli terrore cõstringat, ac suadeat, Iudæos tunc simili modo dicit donum dei & gratiam sortitos sicut & nos: & quia indiligentes, & dubitantes de dei promissione fuerunt, prostratos esse in deserto, ut ideo semetipsum affligere se ostenderet, ne in illorum numero inueniretur: proinde elaborandum ut sui imitatores existerent.

HÆC autem in figura nostri facta sunt, ut non simus desiderantes mala, sicut & illi desiderauerunt.) Hic sensus & ratio, quæ supra memorauimus. ¶ Nec simulachris seruientes, sicut quidam illorum.) Nunc hos tangit qui in idolio recumbentes, putabant non esse peccatum. ¶ Sicut scriptum est: Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere.) Ante idolum utique, ut non se crederent immunes à crimine, qui in idolio epulabantur. Nam Moyses in monte posito apud deum, simulachro uituli facto post oblationem dedicationis causa, sedit

EXO. 30

sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt Iude-
 re. **H**æc luxuria est, qua semper oblectati, in dei rebus in
 fideles inuenti sunt. Ideoq; instruit ne in hac diffidentia
 per assensum luxuriæ in idolio incidamus. ¶ **N**eq; forni-
 cemur sicut quidam illorum fornicati sunt, & ceciderunt
 una die uiginti tria milia hominum.) Hoc illis retribu-
 tum est, quando cum Madianitis mulieribus se commu-
 nicauerunt. Ira enim dei extitit contra illos, quæ æmula-
 tione Phinees sacerdotis habentis zelum dei, sopita est,
 ne plures morerentur. ¶ **N**eq; tentemus Christum sicut
 quidam eorum tentauerunt, & a serpentibus perierunt.)
 Detrahentes de deo Christum tentasse dicuntur, quia Chri-
 stus erat qui ad Moysen loquebatur. Deniq; ne nos in ea
 dem causa inueniamur, comonet ne diabolo tradamur,
 cuius serpentes habent figuram. ¶ **N**eq; murmuraueritis
 sicut quidam ex ipsis murmurauerunt.) Murmurare est
 falso ad inuicem de præpositis & rectoribus queri, quan-
 tum ad mentem loci pertinet, quia solet murmur fieri et
 iusta ex causa. ¶ **E**t perierunt ab exterminatore. **H**oc est
 in locum Iudeæ concesserunt anticipantes illum, quia tra-
 dens Christum, exterminatus est de numero apostolorum
 a iudice deo. Per hæc exempla ad correptionem nos
 uitam prouocat, ut monitis eius aut præmium si obedi-
 entes fuerimus, aut propensioem pœnam mereamur in
 obediens. Non est enim ambiguum illos peccâtes plus
 subiiciendos tormentis, quibus peccantiû pœnæ ad hoc
 relatæ sunt ne peccarent.

Num. 21

HÆC autem omnia in figura cõtingebant illis,
 scripta sunt autem ad correctionem nostram, in
 in quos fines seculorum deuenerunt.) Fines secu-
 lorum nos sumus, quia tunc hæc ideo facta noscuntur cir-
 ca retributionem illorum, ut nobis essent exemplo qui
 postremo seculo futuri eramus in fide Christi. Pro utili-
 tate enim nostra gesta sunt, ut si terrore horum in dei ti-
 more manserimus, gloriâ illis promissam accipiamus, si
 quo minus geminabitur nobis pœna illorum: quia ma-
 ior noticia legis plus facit reum, ¶ **P**ropterea qui se pu-
 tat

tat stare, uideat ne cadat.) Hoc ad eos loquitur, qui præsumentes de scientia, qua licitum est omnia edere, infirmis fratribus scandalo erant, & putantes aliquid se proficere doctrina pseudoapostolorum, deteriorauerant, & iudicabant Apostolum, cum ipsi essent rei. Superbiam ergo amputat, ne per hanc tententur, sicut Iudæi tentati sunt, & perierunt. Tentatio uos non apprehendat, nisi humana.) Ac per hoc detrahentes Apostolo, dominum tentare uidentur, quia & tunc cum Mosi detraherent, & dubitarent de eo, deum tentasse dicuntur. Omne enim quod probatum non habetur, tentatur. Ideo ut hæc tentatio conuellatur, admonet cum terrore. Ut autem humana tentatio illos apprehendat, hortatur. Humana enim tentatio est propter spem dei diffidere de homine, quia uana spes in homine, ut in necessitate aut pressura non desperet de deo, humanam auxilium requirendo, sicut & Iudæi qui dubitantes de deo, idolorum adminicula exorabant, hoc est humanum auxilium: quia dii paganorum terra sunt, & culturam idolorum humanus error inuenit. Propter Christum ergo pati humana tentatio est, per quam proficitur apud deum.

Fidelis autem deus, qui non patietur uos tentari super quam potestis, sed faciet cum tentatione etiam prouentum, ut possitis tolerare.) Ideo fidelē dicit deū qui nō patietur uos tētari super id quod potestis, quia daturum se promisit deus diligentibus regna cælestia, & det necesse est, quia fidelis est, Propterea ergo tribulantibus pro se aderit, nec patietur tantū irrogari quod tolerari non possit, sed faciet ut aut cito cesset tentatio, aut si proluxa fuerit, det tolerandi uirtutem: alioquin non dabit quod promisit, quia uincetur qui patitur. Homo est enim infirmitati subiectus, & non erit qui accipiat. Sed quia fidelis est deus qui promisit, subuenit ut impleat quod promisit. Deniq; breuiatos dies dicit dominus, ut saluentur electi, ut possint consequi regnum dei. Quomodo tamen à deo adiuuatur, si tantum permittatur tentari, quantum potest: adiuuatur planē, dum non

plus

plus permittitur ei imponi, quam scitur ferre posse, ut quarto die pari non permittatur, qui scitur ultra non posse quam triduo tolerare. ¶ Quapropter charissimi fugite ab idolorum cultura) Hortatur etiam nunc ut abstineant se ab omni facietate idolatrie, ut non solum spes, sed & animus inde tollatur, ne per hoc nascatur in deum tentatio. Nemo enim assiduus in idolio nihil speret de eo. Hinc enim sperare, dubitare de deo est, sicut & Saul relicto deo, qui ei fuerat delicti causa iratus, ad idolatriam se contulit, aliquid sperans de ea. Cui quidem & in presenti obfuit, & in tuturum gehennam ultricem prouidit, ¶ Quasi prudentes uos iudicate quae dico.) Exempla subiicit, ut facilius suadeat: quia cui uerba fati non faciunt, solent exempla suadere.

Calix benedictionis quem benedicimus, nonne communicatio sanguinis domini est? Panem quem frangimus, nonne communicatio corporis domini est? Quia unus panis unum corpus multi sumus: omnes enim de uno pane & de uno calice participamus. Quoniam unum sumus, alter alterius membra, unum nos tenere debere dicit, ut fides una unum habeat sensum & opus.

Videte Israel secundum carnem.) Hoc est, discite homines uidentes deum, quemadmodum se habent carnalia, id est idolatria. ¶ Nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris?) Sicut enim nos de uno pane & de uno calice percipientes, participes sumus & consortes corporis domini, ita & qui edunt hostias, participes sunt altaris erroris. ¶ Quid ergo dico, quia simulachro immolatum aliquid est, non quia simulachrum est aliquid, sed quae sacrificant, demoniis immolant.) Simulachrum uere nihil est, quia imago uidetur rei mortuae, sed sub tegmine simulachrorum diabolus colitur. ¶ Nolo uos participes fieri demoniorum.) Ostendit illis non hoc esse tantum quod uidetur in idolio, sed esse occultum iniquitatis mysterium, quod ut unius dei fide corrumpere Satanus adinuenit. Vnde & Ioanes apostolus

Ius in epistola sua dicit: **Ad hoc uenit filius dei, ut solueret opera diaboli.** ¶ **Non potestis calicem domini bibere & calicem dæmoniorū. Non potestis mensā domini cōmunicare & mensā dæmoniorū.** Sicut & dominus ait: **Non potestis deo seruire & mammonē, quia qui calicem dæmoniorum bibit, calici domini insultat, & cum mensā dæmoniorum communicat, mensā domini, id est altario obstrepit, & domini corpus crucifigit.** Idcirco em̄ **Christus crucifixus est, ut dissolueret opera diaboli. Qui ergo facit opera diaboli, Christo repugnat.** ¶ **Aut æmulamur dominum, nunquid fortiores illo sumus?** Vix fit ut humilis zeletur potentem, scit enim non sibi competere, in quo illi potest inuideri, sed aut inæquali inuidetur, aut prope equalibus. Ideo **Apostolus non posse dixit homines æmulari dominum Iesum.** Præterea qui illum sciunt dominum, si quo minus non uidetur eis dignus esse uocari dominus, quem zelatur ne dominus sit. **Zelo em̄ Satanas idolatriam inuenit, ut homines negando deum dominum, idolis seruiāt quasi dñs & dominis.** ¶ **Omnia licent, sed non omnia expediunt.** Omnia dicit licere secundum legē naturæ. Omnia enim munda sunt. De escis enim agebatur, & carne idolis immolata. Nam quæ prohibita & interdicta sunt, quomodo dici possunt licere, cum hic etiam ipsa quæ concessa sunt, significet aliquando non expedire, sicut dicit **Petrus Apostolus: Si hæc est causa uiri cum uxore, non expedit nubere.** ¶ **Omnia licent, sed non omnia ædificant.** Idem sensus est, quia licet omnia edere, sed quod idolis immolatur, non ædificat, quia scandalum facit fratri, sicut supra dictum est: ideoq; à licitis aliquando temperandum est, ut profit. Hinc est, unde sumptus ab his, cum ei liceret, noluit accipere, sciens non expedire.

O Mne quod in macello uenit, edite, nihil interrogantes propter conscientiam, domini est enim terra, & plenitudo eius. ¶ **Vt omnia munda ostenderet, exemplo psalmi 13. hoc roborauit, quia nō potest immundum esse quod domini est. Et quoniam superius**
de escis

I. Ioan. 3.

Mat. 6.

Math. 18.

de escis ait: Omnia licent, statim subsecutus est: Omne quod in macello uenit, edite, nihil interrogantes propter conscientiam. Hoc autem ideo subiecit, ut libera sit conscientia. Licet enim aliquid pollutum sit per accidentiam, id est oblatiorem idoli, cum hoc tamen nescit qui emit, nullum patitur scrupulum, & apud deum immunis est.

Siquis uocat nos ex infidelibus ad cœnam, & itis, omne quod appositum uobis fuerit, edite, nihil disquirentes. Hoc est simpliciter māducate quod apponitur, non interrogantes unde sit. ¶ Si uero aliquis dixerit hoc immolatum est, nolite manducare propter conscientiam. Conscientiam autem dico non tuam, sed alterius. Hoc perfectis loquitur, qui possunt, continentes idolatriam, quia nihil est, manducare de sacrificio, certi quia quod sub dei creatoris nomine editur, non potest polluere: sed quia alius qui idolis seruit gloriabitur te edente de sacrificatis quasi uenereris idola, ideo non debet edi. Apud conscientiam enim ille lætabitur suam, quia uidet te libenter appetere quod idolis immolatum est. ¶ Ut quid enim libertas mea iudicatur ab alia conscientia? Hoc dicit, quia cū ab idoli deuotione conscientia sit libera, quid opus est ut putetur quia uenerationis causa edat idolis immolata? Iudicatur enim non distare ab eo qui colit idola, quando non horret quod oblatum est simulacro. ¶ Si ego gratiæ particeps sum, quid blasphemor pro quo ego gratias ago? Id est, si ego gratiæ dei communico quia in ipsius nomine edo, quid opus est arbitrari hoc aliquem quia ego idolo deuotus sum, dum nō horreo quæ oblata sunt idolo? hoc est blasphemor. Et me ergo blasphemat, & ille in idolo suo gaudet, dū me putat participem, habet occasionem permanendi in errore, & fratribus malum datur exemplū. Nam si præceptum in lege est, ut luci & are & tituli & ipsa idola confringātur, uide si non peccatum est, non solum hæc nō facere, sed & interesse epulis huiusmodi, propterea de sacrificatis non expedit edere.

Sive